

**TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET**

Riigikohus

Teie 05.09.2025 nr 5-25-26/2

Lossi 17
50093, Tartu

Meie 01.10.2025 nr 2-3/2025/1058

**ARVAMUSE AVALDAMINE
põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-25-26**

Riigikohtu Põhiseaduslikkuse Järelevalve Kolleegium kaasas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi TTJA) arvamuse avaldamiseks menetlusse 05.09.2025 kirjaga nr 5-25-26/2. TTJA edastab siinkohal oma arvamuse pankrotiseaduse (edaspidi PankrS) § 100³ lg 4 p 1 vastavusest Euroopa Liidu (EL) õigusele ja põhiseadusele (edaspidi PS).

PankrS § 100³ lg 4 p 1 kohaselt loetakse pankrotimenetluses tunnustatuks ilma kaitsmiseta selline nõue, mis on rahuldatud jõustunud kohtulahendiga või täitedokumendiks oleva vahekohtu lahendiga.

Tallinna Ringkonnakohus on tsiviilasja nr 2-24-1214 otsuse p-s 7.5 leidnud, et PankrS § 100³ lg 4 p-i 1 ei saa tõlgendada viisil, mille kohaselt saab selle sätte alusel kohus ilma täiendava kontrollita lugeda kaitsmiseta tunnustatuks varasema jõustunud kohtulahendiga rahuldatud tarbijakrediidi lepingu tunnustele vastaval õigussuhtel rajaneva nõude, kui varasemast kohtulahendist ei nähtu, et kohus oleks kontrollinud nõude aluseks oleva tehingu tühisuse aluste puudumist. Ringkonnakohus leidis, et koostoimes PankrS § 100³ lg-ga 1 tuleks PankrS § 100³ lg 4 p-i 1 tõlgendada viisil, millisel juhul kohus kontrollib nii omal algatusel kui ka teiste menetlusosaliste (sh halduri) väidete alusel, kas tarbijakrediidi tunnustega nõude kohta esitatud kohtulahend kajastab piisavaid, st vähemalt kokkuvõtvaid põhjendusi. Maakohus leiab tsiviilasja nr 2-24-1214 12.08.2025 kohtumääruse punktis 12, et PankrS § 100³ lg 4 p 1 välistab võimaluse jõustunud kohtulahendiga või täitedokumendiks oleva vahekohtu lahendiga rahuldatud nõuete kohaldamata jätmiseks ja sätte teisiti tõlgendamiseks, mistõttu tuleb hinnata sätte vastavust EL õigusele ja põhiseadusele.

TTJA hinnangul ei saa nõuete olemasolu ja suuruse hindamisel jätta arvestamata tarbijaõigustega, sh EL õigusest tulenevaga. Tarbijaõigustega, sh EL õigusega (tarbijakrediidilepingute puhul eelkõige direktiividest 2008/48/EÜ ja 93/13/EMÜ tulenevaga) reguleeritud asjaoludest sõltub lõplik nõude ulatus ja olemasolu. Ringkonnakohus on õigesti märkinud, et tarbijakrediidilepingutest tuleneva nõude ulatuse ja olemasolu hindamisel tuleb muu hulgas hinnata krediidi kulukuse määra seadusele vastavust, vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist ja tüüptingimuste kehtivust. Kui krediidiandja ei ole EL õigusest (või siseriiklikest tarbijaõigustest) tulenevaid kohustusi järginud, võib leping osutuda tühiseks või lepingust tulenev

nõue olla vähenenud. TTJA seisukohast on pankrotimenetluses nõuete tunnustamisel oluline, et nõuete üle oleks tehtud sisuline kontroll tarbijaõiguste osas.

Kuivõrd Ringkonnakohus on tsiviilasja nr 2-24-1214 otsuses asunud seisukohale, et PankrS § 100³ lg 4 p-i 1 tuleks tõlgendada koostoimes PankrS § 100³ lg-ga 1, mis tähendaks, et kohus kontrollib nii omal algatusel kui ka teiste menetlusosaliste (sh halduri) väidete alusel tarbijakrediidi tunnustega nõude kohta esitatud kohtulahendites nõude rahuldamisega seotud põhjendusi, siis ei saa TTJA hinnangul hinnata PankrS § 100³ lg 4 p-i 1 vastavust EL õigusele arvestamata PankrS § 100³ lg-ga 1. Kui kõnealust PankrS regulatsiooni saab tõlgendada selliselt, et pankrotimenetluses tuleb kontrollida nõuet rahuldava kohtulahendi põhjendusi (sisuliselt toimuks kontroll varasema menetluse puuduste tuvastamiseks), siis leiab TTJA, et tarbijate õiguste kaitse oleks pankrotimenetluses tagatud ning vastuolu EL õigusega ei esineks. Samas on TTJA seisukohal, et arvestades kõnealuses tsiviilasjas esinevaid vastanduvaid tõlgendusi, vajab säte igal juhul õigusselguse ja seeläbi ka praktikas tarbija õiguste tagamiseks täpsustamist.

Kui Riigikohus peaks vastavalt Maakohtu 12.08.2025 kohtumäärusele leidma, et PankrS § 100³ lg 4 p-i 1 tuleks tõlgendada PankrS § 100³ lg-st 1 eraldiseisvalt ning juba kohtulahendiga või täitedokumendiks oleva vahekohtu lahendiga jõustunud nõudeid täiendavalt ei kontrollita, siis esineb oht, et nõude olemasolu ei ole kaalutud tarbijaõigusi arvestades ja neid tagades. TTJA hinnangul võib sellise tõlgenduse puhul esineda vastuolu ulatuses, milles nõuete kohta tehtud jõustunud kohtulahendile pole eelnenud asja sisulist läbivaatamist ning see ei taga tarbijatele tarbijaõiguste kaitset. Sellise juhul ei ole tagatud direktiivi 93/13/EMÜ artiklitest 6 ja 7 tulenev tarbijate kaitse ebamõistlikult kahjustavate lepingutingimuste eest ja õigus kohtuprotsessis nende sätete tõhusa kohaldamise tagamisele ning direktiivi 2008/48/EÜ artiklist 8 tulenev vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine.

TTJA hinnangul võib PankrS § 100³ lg 4 p 1 olla vastuolus PS § 13 lg-ga 2 osas, milles PankrS säte ei taga õigusselgust ning võib viia tarbijate õigusi mitte tagava tõlgenduse ja otsuseni.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Grete Leesmann
õigusnõunik